Muligheter i storfekjøtt- hvordan tjene penger på storfe i dagens marked

Landbrukshelga Oppland
31.01-01.02.2015

Oddbjørn Flataker
Daglig leder i TYR

Muligheter i storfe

- Organisasjonen TYR
- Dagens situasjon i norsk storfenæring
- Ammekua sin rolle i norsk storfekjøttproduksjon
- Utfordringer gir og muligheter.
- Felles mål – felles ansvar

Hafjell 01.02.2015

Oddbjørn Flataker

Organisasjonen TYR

- Interesse og avlsorganisasjon
- Liten administrasjonen- 5 ansatte
- 10 raselag (5 med nasjonal avl)
- 14 fylkeslag
- 1650 medlemmer
- Nasjonal ansvar for kjøttfeavl i Norge

TYR
Fra avl til biff

Organisasjonen TYR _

- Fenotypteststasjonen på Staur er Norges eneste testingstasjon for kjøttfe
- Ligger i Stange kommune
- Plass til 80 okser
- Kalvene er født fra 23.12. til 31.3 – kjøres inn i 3 puljer
- Starter testen første torsdag etter 230 dagers alder
- Testlengde: 147 dager

  Registreringer på individnivå:
- Grovforopptak
- Tilvekst
- Fôrutnyttelse
- Unik registeringer som gir oss store muligheter til selektering i avl.
- Norsk organisering av avlsarbeid blir omtalt som det beste og det riktige.
- ,

TYR
Fra avl til biff

Dagens situasjon i norsk storfenæring

TORSDAG 26.01.12

NATIONEN

DISTRIKTENES NÆRINGSAVIS · NR. 22 · 2012 · www.nationen.no

KOMMUNALT · 14

Får mer frihet i strandsonesaker

NÆRINGSLIV · 16-17

Tror lokal mat vil hjelpe reiselivet

LANDBRUK · 4

87 72 25 4

2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015

Tall i tusen tonn — Norsk produksjon — Importbehov

Vi må importere hver fjerde biff

Det blir produsert for lite storfekjøtt i Norge. Hvis tendensen fortsetter, må hver fjerde biff importeres om tre år.

Det viser Nationens prognoser. For seks år siden ble bare 4 prosent importert. Bondelaget krever politisk handling.

KOMMENTAR · 3

LYNTOG

«Det er fullt mulig å bygge høyhastighetsbaner i Norge, viser utredning. Men en utbygging krever luftige politiske visjoner.»

Kaia Hjelvold er konstituert politisk redaktør i Nationen.

LANDBRUK · 5

Vil ha frittalende veterinærer

Det er et problem at veterinærer ikke engasjerer seg mer i landbruksdebatten. Det mener flere i miljøet.

POLITIKK · 6-7

Sp er forberedt på kampvotering

Senterpartiet arbeider med nytt partiprogram, og regner med kamp om olje- og energipolitikken.

POLITIKK · 9

SV varsler kamp for sidemålsopplæring

Kristin Halvorsen må forberede seg på motstand fra sine egne på forslaget om å tone ned sidemål i skolen.

SAMFERDSEL · 10-11

Sp-nei til lyntog

Senterpartiets næringspolitiske talskvinne, Irene Lange Nordahl, mener lyntogsatsing i sør vil skade Nord-Norge.

Bonde og Småbruker · nr. 1 · 23. januar 2013

Økt mjølkeytelse truer norsk landbruk

Er fortsatt økning i mjølkeytelse per ku bærekraftig? Det er spørsmål som står i fokus på et gratis seminar som holdes i midten av mars.

AV LEONID RØDSTEN

Bonde og Småbruker har tidligere satt fokus på utviklinga med økt ytelse, basert på økt bruk av importert kraftfôr og mindre bruk av norske grasmarer. Dette svekker naturligvis norsk sjølberging.

Gratis seminar

Seminaret i Oslo i mars er et samarbeid mellom Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap ved NMBU (Universitetet på Ås), Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, Tine, Geno, Felleskjøpet og Norturn. I tillegg til faglige innleggelser vil det også bli en politisk debatt der alle politiske partier på Stortinget er inviterte. I invitasjonen til seminaret heter det blant annet:

Politisk mål?

Stortinget har et mål om å øke norsk matproduksjon i takt med befolkningsøkningen, en prosent per år. Overskot om høy matvareberedskap er en viktig begrunnelse for dette målet. Norsk matproduksjon blir sårbar dersom den er basert på en stor andel importert kraftfôr. Høy matvareberedskap betinger derfor at fôret til husdyra i hovedsak er produsert innenlands. All matproduksjon skal være bærekraftig. Dette er en stor utfordring, både for landbruket som skal stå for produksjonsveksten og for politikerne som skal vedta virkemiddelbruken for å nå målsettingene.

Hjøtk/kjøtt viktigst

Av den landbaserte matproduksjonen i Norge, står mjølk- og storfekjøttproduksjonen for omlag 50 % på energibasis, og er en bærebjelke i norsk jordbruk. Utviklinga viser stadig høyere ytelse og økt import av kraftfôr i mjølkeproduksjonen er et resultat av en tilpasning som mjølkeproduserstem gjør i forhold til rammeverkfiskerne. Viktige faktorer som styrer denne utviklinga er økt mechanisering, større enheter og høye grovfôrkvotasjer i forhold til kraftfôrpriser.

Konsekvenser av økt ytelse

Prosjektet «Strategier i mjølk- og kjøttproduksjonen på ny fri- oppsummerer følgende konsekvenser av fortsatt økt ytelse hos mjølkekyr:

- Økt forbruk av kraftfôr, og følgelig økt arealbehov til korndyrking.
- Sterk økning i importbehov av proteinkraftfôr (soya) og mindre behov for areal til grovfôrdyrking med totaleffekt: Betydelig økt avhengighet av jordbruksarealer på andre kontinenter for nasjonal matproduksjon.
- Redusert evne til å øke mjølkeproduksjonen i takt med befolkningsøkningen på en bærekraftig måte.
- Vesentlig mindre kjøtt fra mjølkekoproduksjonen, og betydelig økt importbehov av storfekjøtt hvis ikke antall ammekyr øker raskt.
- Negative miljøeffektene.

Utvikle som vi har sett over mange år er omtalt for seminaret. (Palstrøka 8 og 5 nr 8/2013)

Produktiv Dagros krever mer utenlandsk fôr

Norske kyr blir stadig mer effektive. Siden 2001 har mellkemengden økt fra 6100 til 7300 liter i gjennomsnitt per ku, og det er foreløpig ingen tegn til at ytelsen avtar.

Men denne utviklingen har sin pris. Med økt ytelse blir kyrne mer krevende i matveien, i den forstand at de trenger mer av fôrtyper vi ikke, eller i svært liten grad, kan produsere i Norge.

AV LAILA AASS OG ODD MAGNE HARSTAD, INSTITUTT FOR HUSDYR- OG AKVAKULTURVITENSKAP (IHA)

Konsekvensen av dette er at vi stadig økende omfang må importere fôr til kua på bekostning av norskproduserte fôr, og selvforsyningsgraden vile reduseres. Samtidig blir matproduksjonen vår mer avhengig av utenlandske jordbruksarealer, med økt sårbarhet i den nasjonale matforsyningen som resultat.

Mer fôrimport

Alle vet at det er naturlig for kyr å ete gras. Det gjør de også, men graset fôr stadig mindre betydning som fôr. For å kunne økt mellkeytelse, må kua legge om kostholdet og ete mer kraftfôr. Det blir behov for mer protein- og energirikt fôr enn det vanlig, norsk gras alene kan gi. Kraftfôr er en blanding av kornsorter som bygg og havre i tillegg til proteinrike vekster som soyamel, erter og raps. Men ei ku som melker 6000 liter per år kan klare seg med 25 % kraftfôr og fôr avvelg ete gras, må ei ku som melker 10 000 liter ha minst 45 % kraftfôr. I tillegg må innholdet i kraftfôret endres, med økt innhold av soya og raps og mindre korn. På grunn av vårt kjølige klima kan raps bare dyrkes i begrenset omfang, og soya må importeres i sin helhet.

De siste årene har soyaimporten til Norge økt betydelig, og utviklingsgraden vile for planteprotein er nå under 10 %. Importgrets overvedtatt politiske mål er å øke norsk matproduksjon i takt med befolkningsveksten (anslag 20 % fram mot år 2030), der bruk av nasjonale fôrressurser som gras og beite skal vektlegges (Landbruks- og matmeldinga: Meld. St. 9, 2011-2012). I forhold til politiske målsetninger går utviklingen altså i feil retning.

Laila Aass

Odd Magne Harstad

Mer kjøttimport

Økt behov for importert kraftfôr til mellkeproduksjonen er en side av saken. Utover å gi ess mellk, osi og andre meierivaren, er norske mellkekyr også den viktigste leverandøren av storfekjøtt. Kjøtt fra okser og kyr hos mellkeproduserene utgjør 75 % av den norske storfekjøttproduksjonen. Den økte økt mellkeytelsen per ku har bidratt til at antallet mellkekyr er blitt redusert med 50 000 det siste tiåret, og antall ammekyr har ikke økt tilsvarende. Færre kyr betyr færre kalver, og produksjonen av kjøtt falles. Men norske kyr samlet produserte 86 00 tonn kjøtt i 2001, vse dette reduseret til 78 000 tonn i 2012. Dette har igjen medfiørt økt import av storfekjøtt, fra 5 % i 2001 til hele 18 % av forbruket i 2012. I samme periode hadde Norge en befolkningsvekst på 465 000 innbyggere.

Mindre norsk jord

Spørsmålene man da kan stille seg, er: Hvordan vil dette utvikle seg videre, gitt en fortsatt økning i mellkeytelse per ku? Og hva med utnyttelsen av norske jordbruksarealer, grasbeiteressurser og behovet for import av kraftfôr, sett opp mot behovet for økt matproduksjon og opprettholdt selvforsyningsgrad? Ved Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap og Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) pågår for tiden et forskningsprosjekt som ser på disse problemstillingene. Gjennom beregninger innenfor fire utvalgte scenarier for utviklingen fram mot 2030 danner vi oss et bilde av de ulike retningene storfeproduksjonen kan ta. Prosjektet finansieres av Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter/ Forskningsmidler over jordbruksavtalen samt næringspartnerne Norske Fellesskjøp, Norturn, Tine og Geno.

I alle scenariene ser vi på effektene av fortsatt økt mellkeytelse per ku, i situasjoner der produsert totalmengde norsk mellk enten skal holdes konstant på dagens nivå (1500 millioner liter) eller økes i takt med befolkningsveksten fram til år 2030 (1770 millioner liter). Også for kjøttproduksjonen har vi to produksjonsmål, dagens nivå (ca. 80 000 tonn), eller tilpasset befolkningsveksten (110 000 tonn i år 2030).

Mindre sjølforsyning

Våre resultater vil langt vise at fortsatt økt mjølkeytelse per ku vil ha store og uønskede effekter på norsk storfeproduksjon i forhold til politiske målsettinger om opprettholdt selvforsyningsgrad og økt matproduksjon med basis i egne fôrressurser. Selv om det blir færre mellkekyr, kommer dette til å forbruke mer kraftfôr og protein enn i dag med flere mellkekyr, samtidig som beitetiden av grasressursene vile reduseres. Det økte proteinbehovet medfører ytterlige økning i importen av proteinfôr som soya. Samtidig vil mengden kjøtt fra mellkekyr reduseres betraktelig mot 2030. Dersom dette ikke erstattes med økt kjøttproduksjon fra ammekyr vil importen av storfekjøtt øke videre.

Resultatene våre viser også at vi med en mellkeytelse på 9000 liter per ku kan produsere 270 millioner liter mer mellk og 16 000 tonn mer storfekjøtt enn ved en ytelse på 10700 liter per ku, uten særlig økning i behov for kraftfôr og protein. Forklaringen skyldes ene og alene at dieten til kyrne med den laveste ytelsen kan inneholde mer gras enn dietten til de mest høyytende kyrne. Med andre ord, god utnyttelse av grasressurser vile er en nøkkel til å oppnå målsettingen om økt matproduksjon. Det er derfor et stort tankekaos at en videreføring av dagens utvikling i mellkeproduksjonen faktisk svekker vår evne til å øke matproduksjonen av både mellk og kjøtt.

(Denne saka blei lasta publisert på Matbloggen, NMBU)

Forutsatt satsing på økt ytelse hos mjølkekyrene svekker norsk sjølberging. Det blir mer kraftfôrimport og mindre bruk av norske grasressurser.

TYR

Fra avl til biff

Dagens situasjon i norsk storfenæring

- Antall storfe - mordyr
- Ca 75.000 kjøttfe og 220.000 mjølkekyr

- Importerer om lag 15000 tonn kjøtt(Inkl avtalt kvoter)

- For få på mordyr

TYR
Fra avl til biff

Hvorfor færre mordyr ??

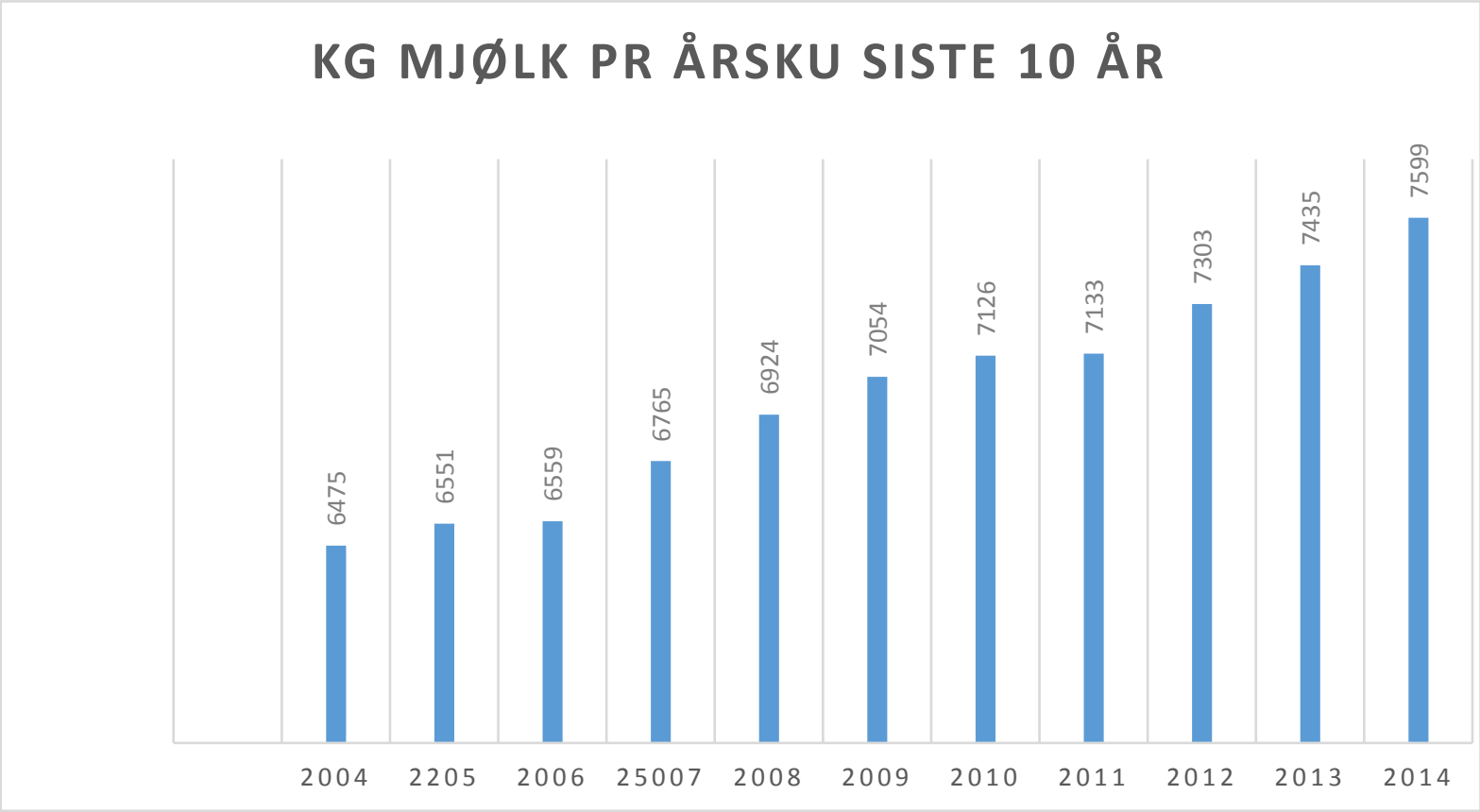

TYR
Fra avl til biff

Hva blir behovet framover ??

- NMBU har gjennomført et prosjektet der målet har vært å avdekke:

Ant. dyr og effektivitet

- Se på forholdet mellom ant. melkekyr og storfekjøtt produsert fra disse (ku+avkom) i forhold til behov for ant. ammekyr for å dekke et gitt markedsvolum av kjøtt

Beregninger av fôr (typer og mengder)

Klima

Helhetsperspektiv

TYR
Fra avl til biff

Både mjølk og kjøtt- optimal bruk av norske ressurser

Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap

Scenarier

	SCENARIO A	SCENARIO B	SCENARIO C	SCENARIO D
	Framskriving av dagens sit.	Bedre rammebetingelser	Som B, men økt sjølforsyningsgrad	Dårlige rammebetingelser
Produksjonsmål 2030:				
Melk (mill. liter)	1500	1770	1770	1230
Forbruk/person norsk melk	↓	→	→	↓
Kjøtt (tonn)	110 000	110 000	110 000	80 000
Forbruk/person norsk kjøtt	→	→	→	↓
Krav til andel norske fôrressurser	Ingen	Ingen	Grovfôr: 60 % av fôrrasjonen Kraftfôr: 85 % norske råvarer	Ingen

- Økning melk- og kjøttproduksjon A-C tilsvarer befolkningsveksten (1%/år)
- Scenario C: Utg. pnkt. i Meld. St. 9
- Scenario D: Negativ framskriving av dagens situasjon
- Tre valgte prognoser for årlig økning i melkeytelse/årsku innen hvert scenario:

A – Høy: 2 % (+ 170 kg/år) B – Middels: 1 % (+ 84 kg/år) C – Ingen: 0 %

(Prognose B er basert på historiske data for ytelse år 2000-2012; TINE)

Forholdet mellom ant. melkekyr og ant. ammekyr ved ulike produksjonsmål melk/kjøtt i 2030 og økt ytelse/ku

	SCENARIO A		SCENARIO B		SCENARIO C		SCENARIO D	
	Framskriving av dagens sit.		Bedre rammebetingelser		Som B, men økt sjølforsyningsgrad		Dårlige rammebetingelser	
Produksjonsmål 2030:								
Melk (mill. liter)	**1500**		**1770**		**1770**		**1230**	
Kjøtt (tonn)	**110 000**		**110 000**		**110 000**		**80 000**	
Forbruk/person: Norsk melk og kjøtt	↓	→	→	→	→	→	↓	↓
Økt melkeytelse/ku∗år og nødv. ant. kyr i 2030 for å oppfylle produksjonsmålet:								
	Melkekyr	Ammekyr	Melkekyr	Ammekyr	Melkekyr	Ammekyr	Melkekyr	Ammekyr
+ 2 %	165 000	240 000	195 000	215 000			135 000	165 000
+ 1 %	190 000	215 000	230 000	185 000			160 000	145 000
0 %	225 000	185 000	270 000	145 000			185 000	120 000

Forutsetninger:

- Kjøttproduksjon per ku (kg slakt/ku∗år) konstant på 2012 nivå
- Nedgang i kjøttproduksjon per melkeku erstattes av tilsvarende volum fra ammekyr

Hva tror vi på ?

- Mjølkeytelsen har økt fra 6475 kg/ årsku i 2004 til 7599kg/årsku i 2014 = 1124 kg

- De siste 3 år har ytelsen økt fra 7023kg/ årsku i 2011 til 7599 kg/årsku i 2014 = 576 kg = 192 kg pr år

- 2 % økt ytelse i Scenario A = 170 kg/ år

- 1 % økt ytelse i Secanrio A = 84 kg /år.

TYR
Fra avl til biff

Konsekvenser for forhold mordyr mjølkeku / ammeku for å dekke markedets behov for storfekjøtt i 2030 Scenario A

- 2% vekst i ytelse på mjølk med markedsbehov for 1500 mill liter mjølk krever økning med i alt

  165000 nye ammekyr

- 1% vekst i ytelse på mjølk med markedsbehov for 1500 mill liter mjølk krever en økning i med i alt

  140000 nye ammekyr

- 0 % vekst i ytelse på mjølk med markedsbehov for 1500 mill liter mjølk krever en økning i med i alt

  110000 nye ammekyr

TYR
Fra avl til biff

Bondens økonomi

- Å ikke øke ytelse på mjølk slik som det har skjedd gir et bortfall av inntektsmuligheter.
- Dette kan kompenseres bare med:
  - Økt kjøttproduksjon
  - Økte tilskudd over jordbruksavtalen
  - Ytterligere kostnadsreduksjoner.

TYR
Fra avl til biff

Ammekua sin rolle i norsk storfekjøttproduksjon

- Antall mordyr i storfepopulasjonen i Norge har en årlig reduksjon på 8 til 10 tusen mordyr.
- Alle utredninger (Ekspertgruppa , Agri Anlyse nr 5 -2014 og nå NMBU prosjektet peker på behovet for økning i ammekunæringen.

TYR
Fra avl til biff

Ammekua sin rolle i norsk storfekjøttproduksjon

- Konsekvensen av å ikke øke den norske storfekjøttproduksjonen i Norge vil være:
  - Bortfall av mulig årlig inntekter til bonden i dag 500-600 mill kr.
  - Enda sterkere press på importvernet over tid.
  - Importbehov på 30-40 %
  - Stort import volum på kjøtt kan og forsterke import-presset på andre viktig landbruksprodukter.

TYR
Fra avl til biff

De største ammekufylkene (2013 tall)

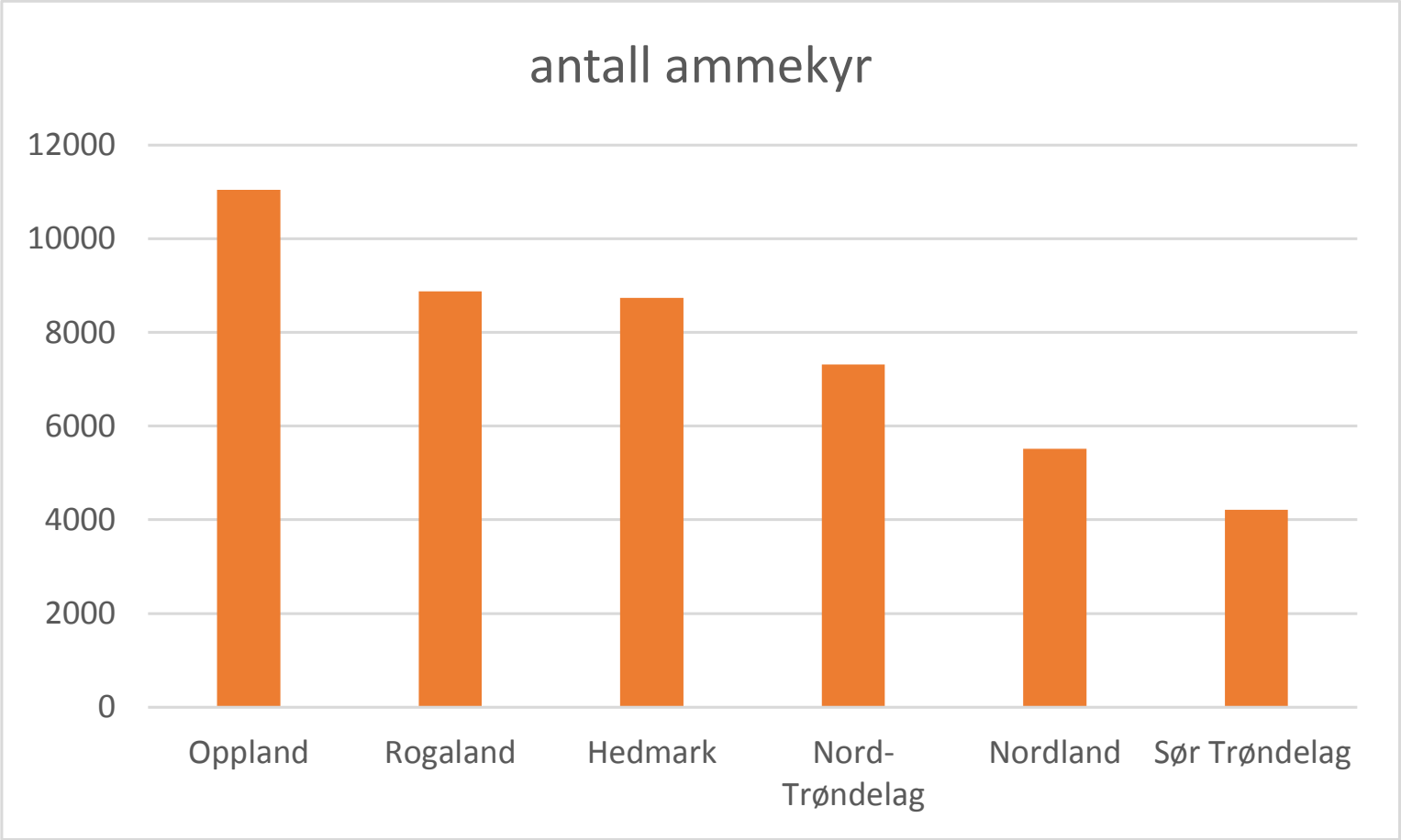

TYR
Fra avl til biff

Kjøttfesemin på mjølkebruket, hvorfor?

- Mer effektiv kjøttproduksjon og bedre lønnsomhet på egen gård fordi
  - Høyere tilvekst
  - Bedre slaktekvalitet
  - Høyere slakteprosent
  - Lavere forbruk pr. kg slakt
  - Krysningseffekten
  - Endra slaktetidspunkt

Bruksdyrkrysning hva er det ?

- Planlagt innkrysning av en kjøttferase for å produsere bruksdyr til en mer effektiv og lønnsom kjøttproduksjon.
- Betyr å inseminere en mjølkeku med kjøttfesæd
- Kan bruke intensiv eller ekstensiv rase

TYR
Fra avl til biff

Hva oppnås med krysning

- Heterosiseffekten- gode gener krysses i et dyr

- Avkommet er bedre for enkeltegenskaper enn middel for foreldrene.

TYR
Fra avl til biff

Bruk av kjøttfesemin på mjølkebruket, hvilke muligheter har vi?

TYR
Fra avl til biff

Oksekalven

- Hovedsakelig full framfôring
- Kan selges for videre framfôring, gode livdyrpriser

Kvigekalven

- Kvigekalven selges som framtidig mordyr til en ammekubesetning.
- Kviga insemineres og selges drektig. Oppnås gode priser.
- Kviga følger NRF-kvigene – insemineres og slaktes etter kalving.

Kjøttfe i Geno avlsplan

- Ny versjon 2014
- Hver produsent får spørsmål om en ønsker å bruke kjøttfe
- Mulighet til å skrive inn ønska antall kyr en ønsker å bruke kjøttfesemin på
- Programmet velger kyr med lavest avlsverdi
- Programmet vil aldri sette kjøttfesemin på kviger (kan gjøres manuelt)
- Lettkalvere

TYR
Fra avl til biff

Utplukk fra Geno Avlsplan

Skal bedekkes	Kunr	Navn	Født dato	Rase	Hornanlegg	Avlsverdi	Ant. kalvinger	Siste kalv.dato	Forv. kalv.dato	Oksekategori	Valgt egenskap
☐	3136	VILLROSA	2010-10-20	NRF	K	1	2	2014-05-17	2015-05-30		
☐	3137	JARLY	2010-09-11	Jarlsbergfe	K		1	2012-11-30	2015-01-26		
☑	3139	SNØHVIT	2010-10-21	NRF	H	-7	2	2014-02-02	2014-12-11	Charolais	
☑	3142	RUBINA	2010-12-06	NRF	K	4	2	2014-07-31	2015-07-06	Ung	
☐	3144	MAIGULL	2010-12-12	NRF	K	12	2	2014-05-20	2015-06-15		
☐	3155	SNØHVIT	2011-09-30	NRF	H	-2	2	2014-07-31	2015-06-25		
☑	3157	ARNHILD	2011-10-06	Krysning	K		2	2014-10-29			
☑	3159	MAYA	2011-11-16	NRF	H	22	1	2013-12-30	2014-12-09	Elite/(GS)	
☑	3161	SPANIA	2011-12-30	NRF	H	10	1	2014-01-06	2014-12-27	Elite/(GS)	
☑	3163	ROSA	2011-12-31	NRF	K	-13	1	2013-11-24	2015-01-19	Charolais	
☐	3167	BORKA	2012-04-22	NRF	K	7	1	2014-03-14	2015-06-15		
☑	3169	LITAGOD	2012-05-30	NRF	H	14			2015-01-08	Elite/(GS)	
☑	3173	LINEA	2012-06-16	Østlandsk rødkolle	K		1	2014-07-17	2015-08-04		
☐	3174	GODNOK	2011-09-26	NRF	H	20	1	2013-10-08	2015-05-20		
☑	3175	ALFA	2012-07-23	NRF	K	2	1	2014-10-30		Ung	
☑	3176	HASVEA	2011-10-21	NRF	H	8	2	2014-10-05		Elite/(GS)	
☑	3177	MAYA	2012-08-09	NRF	K	4	1	2014-08-24	2015-08-05	Ung	
☑	3178	RAUDA	2011-11-09	NRF	H	-4	1	2014-01-04	2014-12-17	Ung	
☐	3179	ARNI	2012-08-15	NRF	K	7			2015-06-11		
☑	3180	MINI	2011-11-22	NRF	H	7	2	2014-09-18		Ung	
☑	3181	GRODA	2012-08-31	NRF		-1			2014-11-26	Ung	
☑	3182	GRODA	2011-12-11	NRF	H	-10	1	2014-03-17	2015-01-25	Charolais	
☑	3185	LUNA	2012-09-07	Østlandsk rødkolle	K		1	2014-10-25			

Kjøttfe i Geno avlsplan

- Eliteokse på kyr med best avlsverdi, kjønnsseparert sæd(grønne)
- Ungokse på midtsjiktet, 40 % ungoksebruk (blå)
- Kjøttfe på de med lavest avlsverdi (røde)

TYR
Fra avl til biff

Kvigerekruttering

- NRF-sæd på de beste kyrne

→ Avlsfremgang i besetningen!

- Kjøttfe-sæd på de dårligste

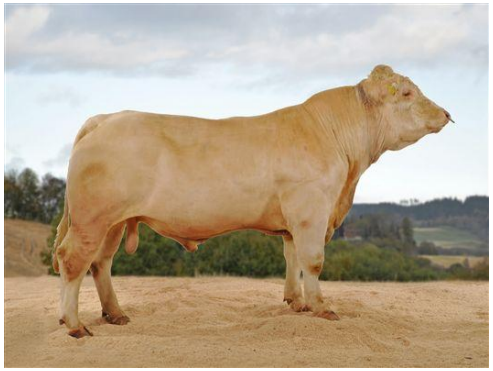

→ Økt rekruttering av mordyr til bruksdyrkrysning

→ Økt kjøttproduksjon!

TYR
Fra avl til biff

Prioriterte raser

- Programmet legger opp til maksimal profitt på kalven – intensiv rase prioriteres

- Ved rasevalg kan du kun velge én rase

- Fortsatt mulig å prioritere raser selv – samt å redigere i «Min avlsplan». Her kan du legge til flere raser manuelt!

Og husk:

- Drektighetslengde ved bruk av ulik rase!

- Simmental: 6 dager lengre drektighet
- Charolais: 5 dager lengre drektighet
- Limousin: 9 dager lengre drektighet!

- Hvor mye vokser kalven på 9 dager!?

Felles mål – felles ansvar

- Ammekunæringen og mjølkeproduksjonen må få utvikle et enda sterkere samarbeid.
- Spesialisering og effektivisering kan ivaretas med slik samarbeid som gir økt produksjon
- Norsk storfenæring må sees på som en enhet.
- Ta ut inntekten som ligger der
- Økt nasjonal produksjon = sterkere importvern

TYR
Fra avl til biff

+

=

TYR

Fra avl til biff

TYR

Fra avl til biff

Lykke til med økt storfekjøttproduksjon